

פרק ראשון - משקין בית השלחין

ימי חול המועד נאסרו בעשיית מלאכה, אך לא נאסרו בכל המלאכות כיום טוב אלא רק בחלקן, כפי שדרשו חכמים במסכת חגיגה (יה) מפסוק. ומסר הכתוב לחכמים לומר איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת, וישנם אופנים שהתירו בהם עשיית מלאכה, כגון משום צורך המועד, או דבר האבד, או צרכי רבים, כשאין בכל אלו טרחה יתירה. דינים אלו יבוארו במסכת זו.

משנה

משנתנו דנה במלאכות שונות אם מותר לעשותם במועד, ובאיזה אופן מותר לעשותם. תחילה היא מבארת דיני השקית שדה במועד, ובדרך אנב מבארת גם את דיני ההשקיה בשביעית: משקין במים את בית השלחין - שדה שאינה מסתפקת במי הגשמים בלבד, כגון שעומדת בדר, וצריך להשקותה תמיד, ואם לא ישקה אותה תפסד ויגרם לו הפסד גדול, בפועל - בחול המועד, משום שהתירו לעשות מלאכה בדבר האבד, ובסמוך יתבאר באיזה אופן מותרת ההשקיה, וכן פשכיעית התירו להשקות שדה בית השלחין. ומותר להשקותם במועד בין ספעין שפצא בתחילה - שעתה התחיל לנבוע, ועדיין אין למימיו מהלך קבוע, ובין ספעין שלא יצא בתחילה אלא נובע כבר זמן רב, משום שאין במעשה זה טרחה מרובה האסורה במועד. אכל אין משקין במועד לא ספי הנשקים המתקבצים בשולוליות הסמוכות לשדה, ולא ספי הקילון שהוא בור עמוק שמכונסים בו מי גשמים, כיון שיש טרחה יתירה לדלות את המים מעומק הבור, ולא התירו זאת אף בדבר האבד.

המשנה מבארת דינים נוספים בענין תיקון השדות במועד: ואין עושין במועד עוגיות לנפנים - חפירות שעושים סביב עצי הגפן כדי שיתאספו בהם מים וישתו הגפנים, כיון שיש בכך טרחה יתירה האסורה במועד.

רבי אליעזר בן עזריה אומר, אין עושין את האמה - תעלה שיש בה מים, היוצאת מבור הסמוך לשדה שמתאספים בו מים להשקות את השדה, ונמשכת סביב לשדה וממנה לשדות אחרות, כשעושה אותה בתחילה - שעד עתה לא נחפרה ועתה בא לעשותה, בפועל, משום שיש בכך טרחה יתירה האסורה במועד, וכן פשכיעית. והכמים אומרים, עושין את האמה אף בתחילה פשכיעית, מפני שאין זה נחשב 'עבודה' האסורה בשביעית, ופתקנין את האמות שנחפרו כבר קודם המועד הפקולקלות שנסתמו מקצתן בעפר ואינן מקלחות מים, אף בפועל, משום שאין תיקון זה נחשב למלאכה.

המשנה מבארת דברים המותרים במועד משום שהם צרכי רבים: ופתקנין במועד את קלקולי הפנים המכונסים בבורות שפךשות הרבים לשתיית הרבים, שנמשכת לתוכם פסולת ומלכלכת אותם, ואף שיש בכך טרחה, כיון שנצרכים לשתיית הרבים, וחוץסנין אותן - אם נתמלאו הבורות בעפר מותר להוציאו מהם כדי שיוכלו למלאותם במים לשתייה, כיון שעפר זה הוא יתוח ואינה חפירה גמורה. ופתקנין במועד את הרקבים שבין עיר לעיר ואת הרחובות שיושבים בהם בני העיר, ומיישרים גבשושיות וגומות שנתהוו בהן, כיון שהוא צורך הרבים, ואת סקנות הפנים שממלאים אותן אם נחסרו מארבעים טאה שאינן כשרות לטבילה.

ועושין כל צורכי הרבים שאם לא יעשו במועד בשעה שכולם בטלים ממלאכתם לא יעשו כלל. ופצנין את הקברות בשפיכת סיד עליהם, כדי שיפרשו מהם ולא יטמאו בטומאת אהל, משום שאין בכך טרחה. ויוצאין שלוחי בית דין במועד אף על הכלאים - לבדוק את השדות אם נזרעו בהם כלאים, ואף עוקרים אותם אם נמצאו, כיון שאין זה מלאכה האסורה במועד.

גמרא

שנינו במשנה שמותר להשקות את שדה בית השלחין במועד בין ממעין שיצא בתחילה ובין ממעין שלא יצא בתחילה. מקשה הגמרא: אם השקא - ועתה יש לומר שאף ספעין שפצא בתחילה שעדיין אין למימיו מהלך קבוע, ויש לחשוש דאיתי לאינפולי -

שיפלו גדותיו במועד ויבוא לתקנו, מכל מקום אין חוששים לכך ומשקין ממנו את בית השלחין, אם כן ספעין שלא יצא בתחילה, דלא איתי לאינפולי, שהרי מימיו הולכים בו כבר זמן רב, ספעין - וכי צריכה המשנה לחדש שמותר להשקות ממנו. מתרצת הגמרא: אפרי, אפרי - המשנה הרצרכה להשמיענו שמותר להשקות אף ממעין שלא יצא בתחילה, משום שאי תנא - אם היתה שונה רק שמותר להשקות ממעין שפצא בתחילה, הוה אפינא - הייתי אומר, הקא הוא דווקא כאן, במעין שיצא בתחילה, דבית השלחין אין בית הפעל לא - הדין בו שמשקים ממנו רק את שדה בית השלחין שאינו מסתפק במי הגשמים והוא דבר האבד, אך שדה בית הבעל המסתפקת במי הגשמים, שלא תפסד אם לא ישקה, ואינה דבר האבד, אין משקים, משום דאיתי לאינפולי ויבוא לתקנו במועד, אכל ספעין שלא יצא בתחילה, דלא איתי לאינפולי, אומר שאפילו בית הפעל נפי יהיה מותר להשקות ממנו, קא פשפע לן המשנה במה שכתבה 'בין ממעין שלא יצא בתחילה', שאין לחלק, אלא לא שפא ספעין שפצא בתחילה ולא שפא ספעין שלא יצא בתחילה, בשניהם אנו אומרים דווקא שדה בית השלחין אין - אכן מותר להשקותה במועד, אך שדה בית הפעל לא - אסור להשקותה במועד, וגם במעין שלא יצא בתחילה שייך החילוק ביניהם.

הגמרא מבינה ששמות השדות 'בית השלחין' ו'בית הבעל' נקראו על שם דרכה של הקרקע, והיא מבררת את הקשר ביניהם. שואלת הגמרא: ופאי - וכיצד משפע דהאי - ששם זה 'בית השלחין' ליפנא דצהותא היא - לשון של צמאן היא, שבשם זה נקראת שדה שאינה מסתפקת במי הגשמים אלא צמאה למים נוספים. משיבה הגמרא: דכתיב במלחמת עמלק (דברים כה יז) ואתה ענה ונע, ויעף שנאמר בפסוק זה פירושו צמא, ופתקנין ואת סשלה ופאי, ומבואר שמשלחי בלשון הדרגום הוא לשון צמאן, ועל כן קראו לשדה הצמאה למים 'בית השלחין', שהאות ה' מתחלפת באות ח'.

שואלת הגמרא: ופאי משפע דהאי 'בית הפעל' ליפנא דפתיבתותא היא - לשון של קרקע מיושבת שאינה צמאה למים תדיר היא, שבשם זה נקראת שדה המסתפקת במי גשמים ואינה צמאה למים נוספים. דכתיב (ישעיה סו ד) כי יבעל בחר בתולה ובעלוף בניך, ופתקנין ארי כסה דפיתותב עולם עם בתולתא, שפירושו, כמו שמתישב הבחור עם הבתולה כשנשאה, שנמצא פנוי בלא דאגה, כן יתיבתון פניך פניך - יתיישבו בניך בתוכך. והרי ש'בעל' הוא מלשון ישוב, ועל כן קראו לקרקע המיושבת שיש בה כל צרכיה 'בית הבעל'.

במשנתנו מבואר שבמקום הפסד מותר לעשות מלאכה במועד, אך דווקא בלא טרחה יתירה. הגמרא דנה איזה תנא סובר כך. שואלת הגמרא: פאן תנא - מי התנא של משנתנו, הסובר דפסידא אין - שדווקא במקום הפסד מותר לעשות מלאכה בחול המועד, כגון להשקות שדה בית השלחין, אך שלא במקום הפסד, אלא שתהיה לו הרווחה במלאכה זו, כגון להשקות שדה בית הבעל, שאינה צריכה להשקיה, אלא שבהשקיה מקדימים את צמיחת הפירות המאוחרים, לא התיר. ועוד סבר שאפילו במקום פסידא - במקום הפסד שהתיר לעשות מלאכה כדי למנוע את ההפסד, סיפרה נפי לא פרחין - גם או לא התיר לעשותה כשיש בעשייתה טרחה מרובה, כגון בשדה בית השלחין שלא התיר להשקותה ממי הגשמים שיש בכך טרחה יתירה.

משיבה הגמרא: אפר רב הונא, משנתנו בשיטת רבי אליעזר בן יעקב היא, דתנן במשנה (לקמן א) רבי אליעזר בן יעקב אומר, מושכין בחול המועד את הפנים שנקוו תחת אילן מאילן לאילן, על ידי עשיית חריץ קטן למים מאילן זה לאילן אחר, כיון שאין בכך טרחה, ובכלבד שלא ישקה בדרך זו את השדה כולה, משום ששדה אילן היא כשדה בית הבעל המסתפקת במי הגשמים ולא תפסד אם לא ישקה, וכיון שהשקית שדה שלמה יש בה טרחה, לא התירו להשקות במועד שדה כזו. וכיון שאסר מלאכה שיש בעשייתה טרחה שלא במקום הפסד, מסתבר שיאסור זאת אף

- 1 והזריזות צריכה להיות בכל הג' פירושים שב"צבא" המבוארים במאמר ההילולא⁵⁵.
- 2 וכיון שענין זה תובעים הנשיאים מאתנו, בודאי עושים כן בעצמם גם בהנוגע אליהם בתור נשיאינו
- 3 ומנהיגנו, כמבואר בענין "מגיד דבריו ליעקב"⁵⁶.
- 4 וזהו ג"כ העזר והסיוע שנותנים לנו בעבודתינו – שתהי' בדרך הישר.
- 5 – בנקל, אינני יודע אם צריך לומר, כיון שעבודה צריכה להיות בדרך עבודה (יגיעה) דוקא, ולא
- 6 להגיש מן המוכן; אבל מה שכן – בלי העלמות והסתרים, ובהצלחה.

(56) תהלים קמז, יט. וראה שמו"ר פ"ל, ט. וראה גם ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט פ"ו (לעיל ע' 199).

(55) ד"ה היושבת בגנים ה'שי"ת פ"י (סה"מ תש"י ע' 125). וראה גם ד"ה זה שנאמר בהתועדות פ"ג (לעיל ע' 219).

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום שישי עמ' א

- 1 במקום הפסד כמבואר במשנתנו.
- 2 דוחה הגמרא את תשובת רב הונא: אִיסוּר דְּשִׁמְעָתָ לִיה לְרַבִּי
- 3 אֱלִיעֶזֶר – אימתי שמעת שרבי אליעזר סובר כמשנתנו במה
- 4 שאוסר, בְּהַרְוּוּחָה דְּלֹא טִירְחָא – בעשיית מלאכה במקום שאין
- 5 הפסד אלא שיש בה הרווחה, ואין בה טרחה, אך בדין השני
- 6 המוזכר במשנתנו, שאסור לעשות מלאכה שיש בה טרחה יתירה
- 7 אף בְּמָקוֹם פְּסִידָא, מִי שִׁמְעָתָ לִיה – האם שמעת שאסר, וכיון שלא
- 8 אסר זאת במפורש יתכן שיתיר בזה, ואילו משנתנו אסרה. ואם כן
- 9 אין לומר שמשנתנו נאמרה כשיטתו.
- 10 לכן משיבה הגמרא שמשנתנו נאמרה בשיטת תנא אחר: אֵלֶּא אִמְרַ
- 11 רַב פְּסָא, הָא טַנִּי – מי שנה את משנתנו, רַבִּי יְהוּדָה הֵיא, דְּהִנְיָא
- 12 בברייתא, מַעֲיִין, אף הַיּוֹצֵא בְּתַחֲלִילָה, מְשַׁקֵּין סָמְנָו בְּמוֹעֵד אֲפִילוּ אַת
- 13 שְׁדָה בֵּית הַבְּעַל, כיון שמוותר לעשות במועד מלאכה שאין בה
- 14 טרחה יתירה, אף לצורך הרווחה, דְּרַבִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אִמְרַ,
- 15 אִין מְשַׁקֵּין אֵלֶּא שְׁדָה בֵּית הַשְּׁלַחִין שְׁחַרְבָה וְיִהְיֶה לוֹ הַפְּסַד אִם לֹא
- 16 יִשְׁקְנָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן עֲזַרְיָה אִמְרַ, לֹא כָּךְ וְלֹא כָּךְ – לא הותר
- 17 להשקות ממעין שיצא בתחילה אף שדה בית השלחין, בין שחרבה
- 18 ובין שלא חרבה, שְׂמֵא יִפְלוּ גְדוּת הַמַּעֲיִין וְיִבּוּא לְתַקְנָן בְּמוֹעֵד.
- 19 מוסיפה הברייתא: יְהִרְ עַל בְּן – חומרא יתירה אִמְרַ רַבִּי יְהוּדָה,
- 20 שאף לֹא יִפְנֶה אָדָם אֶת אִמְתָּה הַמַּיִם מִדֶּרֶךְ זְרִימְתָה הַקְּבוּעָה, וְיִשְׁקָה
- 21 לְנִינְתָו הַמְּלֵאָה בּוֹרְעִים אף אם היא בית השלחין וְלַחֲוֶרְבָתָו – פרדס
- 22 שחרב מאילנותיו קְחוּלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, משום שיש בפעולה זו טרחה
- 23 יתירה, ואסורה אף במקום הפסד.
- 24 הגמרא מבארת את דברי רבי יהודה 'אין משקין אלא שדה בית
- 25 השלחין שחרבה'. שואלת הגמרא: טָא – מה הכוונה 'תְּרַבָּה',
- 26 אִילִימָא תְּרַבָּה כְּפָשׁ – אם נפרש שחרבה לגמרי, שיבשו גידוליה

- 27 ונעשתה שדה בור, לְפָנָה לִי דְּמְשַׁקֵּין לָהּ – למה לו להשקותה, הרי
- 28 אין בה זרעים שצריך להשקותם. משיבה הגמרא: אִמְרַ אַבְי, אין
- 29 הכוונה שחרבה השדה, אלא שְׁחַרְבָה סְמַעֲיִין זָה – שנתייבש המעין
- 30 שהיתה רגילה לשתות ממנו, וְיּוֹצֵא לָהּ מַעֲיִין אִמְרַ – ונבע בסמוך
- 31 לה מעין חדש ששונה ממנו, שכיון ששדה זו רגילה לשתות
- 32 ממעין, אם לא ישקנה תפסד, ואף על פי כן התיר רבי יהודה
- 33 להשקותה רק ממעין זה ולא ממני גשמים או מי קילון, כיון שיש
- 34 בכך טרחה יתירה.
- 35 לפי זה הגמרא מבארת את המשך דברי הברייתא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן
- 36 עֲזַרְיָה אִמְרַ, לֹא כָּךְ וְלֹא כָּךְ. כוונתו היא, לֹא שְׂמֵא תְּרַבָּה מַעֲיִנָה
- 37 שהיתה רגילה לשתות ממנו תחילה, וְלֹא שְׂמֵא לֹא תְּרַבָּה מַעֲיִנָה
- 38 אלא עדיין הוא קיים, בשני אופנים אלו מַעֲיִין שְׂמֵא בְּתַחֲלִילָה לֹא
- 39 התירו להשקות, שְׂמֵא יִפְלוּ גְדוּתָיו וְיִבּוּא לְתַקְנָן.
- 40 מבואר בדברי רבי יהודה, שבמעין היוצא בתחילה התיר להשקות
- 41 רק שדה בית השלחין שאם לא ישקוה תפסד, ודווקא ממעין ולא
- 42 ממני הגשמים או ממני הקילון וגם לא להפנות אליה אמת המים,
- 43 משום שיש בכך טרחה יתירה. נמצא שלדעתו עשיית מלאכה אף
- 44 שאין בה טרחה יתירה מותרת רק במקום הפסד, ואם יש בה טרחה
- 45 יתירה אסורה אף במקום הפסד. ונמצא שסבר בשני הענינים
- 46 כמשנתנו והיא נשנית כשיטתו.
- 47 דוחה הגמרא: וְסָפָא – מנין שמשנתנו נשנית כרבי יהודה, הרי יש
- 48 לחלק ולומר, דְּלָקָא עַד כָּאֵן לֹא קָאִמְרַ רַבִּי יְהוּדָה בֵּית הַשְּׁלַחִין אִין
- 49 בֵּית הַבְּעַל לֹא – שדווקא שדה בית השלחין מותר להשקות, אך
- 50 שדה בית הבעל אסור, אֵלֶּא בְּמַעֲיִין שְׂמֵא בְּתַחֲלִילָה, שכיון שהוא
- 51 חדש חוששים

58 כוורע כלאים. רבי עקיבא אומר, אף הפקדים את הכלאים הזרועים
 59 כבר, לוקה. בשלמא לדידי דאסינא - הדבר מובן לדברי שהמנכש
 60 בשבת חייב משום זורע, שהטעם שהמנכש בכלאים חייב היינו
 61 משום דאסינא וריעה בכלאים כלשון הפסוק הנזכר, אלא לדידה
 62 דאסרת - אך לדבריך שחייב משום חורש, קשה, תרישה בכלאים
 63 מי אסינא - וכי חרישה לצורך זריעת כלאים נאסרה, הרי אז אין
 64 כלל כלאים בשדה, ומדוע המנכש בכלאים לוקה.
 65 רבה מבאר את טעם הברייתא בכלאים: אפר ליה רבה לרב יוסף,
 66 אכן אינו לוקה משום חורש כטענתך, אלא משום שהוא פקדים
 67 כלאים, שאמר רבי עקיבא שם בברייתא שאף הוא לוקה.
 68 מקשה הגמרא: והא דקתני בסיפא של הברייתא, רבי עקיבא
 69 אומר אף הפקדים כלאים לוקה, ספקל - משמע מזה דתנא קמא
 70 המחייב במנכש ומחפה לכלאים, לאו משום פקדים הוא, שהרי אינו
 71 סובר כרבי עקיבא שאמר כך, ועל כרחך חיובו משום זורע.
 72 מתרצת הגמרא: לעולם טעם החיוב משום מקיים הוא, והברייתא
 73 בולקא כדעת רבי עקיבא היא בלא מחלוקת, ופאי טעם קאמר -
 74 ובאה לבאר מה הטעם שהמנכש והמחפה לוקה, וכונתה לומר,
 75 פאי טעם שהפנכש והפחפה בכלאים לוקה, משום שבכך הוא
 76 פקדים אותם, שרבי עקיבא אומר, אף הפקדים כלאים לוקה.
 77 הגמרא מבארת טעמו של רבי עקיבא שאף המקיים כלאים לוקה:
 78 פאי טעמא דרבי עקיבא, דתניא בברייתא, נאמר בפסוק (ויקרא ט יט)
 79 'בהמתך לא תרביע בלאים שךך לא תזרע בלאים, אין לי ללמוד
 80 מכך לאיסור אלא זורע כלאים, פקדים פניני נלמד לאיסור, תלמוד
 81 לומר - מלמדנו כתוב זה בכך שלא אמר 'ולא תזרע שוך כלאים',
 82 אלא לאחר תיבת 'כלאים' בבהמה נאמר 'שךך לא תזרע בלאים',
 83 ונסמכה תיבת 'שךך' לתיבת 'כלאים', הרי זה כאילו נאמר בפסוק
 84 'בלאים שךך לא', ויש לדרוש מכך שלא יהיו בשךך כלאים
 85 כלל, ולאסור אף קיום כלאים.
 86 הגמרא דנה בטעם איסור השקיה שבביעית המבואר במשנתנו
 87 תנן במשנתנו, פסקין בית השלחין בפועל ובשביעית.
 88 מקשה הגמרא: בשלמא - אמנם מובן לגבי הפועל שאיסור
 89 המלאכה בו מדרבנן משום פירחא הוא, ובמקום פסיקא כגון שדה
 90 בית השלחין שרו רבנן - התירוה חכמים אף במקום טרחה מועטת,
 91 כמבואר במשנתנו. אלא בשביעית, כיצד התירו להשקות בית
 92 השלחין, והרי בין לפאן דאמר לעיל בסמוך שהשקיה אסורה
 93 בשבת משום זורע, ובין לפאן דאמר שאסורה משום חורש, וריעה
 94 וריעה בשביעית מי שרי - וכי מותרות הן, הלא נאסרו מן התורה,
 95 ואין כח ביד חכמים להתיר זאת אף במקום הפסד.
 96 מתרצת הגמרא: אפר אפי, משנתנו מדברת בשביעית פוסן הנה,
 97 וכדעת רבי היא, שהשביעית אסורה בזמן הזה רק מדרבנן. דתניא
 98 בברייתא, רבי אומר, נאמר (דברים טו ט) 'ונה דבר השקמה שמוט כל
 99 בעל משה ידו, ויש לדרוש מכפל הפסוק 'השמיטה שמוט', שבשתי
 100 שמיטות הפתוב דפר, אחת שמיטת עבודת הקרקע, ואחת שמיטת
 101 פספס, שהמלוה כסף לחבירו והגיעה שנת השביעית, שמיט את
 102 החוב וימחלו עליו, והקיש הפסוק שמיטות אלו זו לזו, כדי ללמד
 103 שרק פוסן שאמה פשפט קרקע אמה פשפט פספס, ובוסן שאי
 104 ו-שאין אמה פשפט קרקע, אי אמה פשפט פספס, ומבואר שיש
 105 זמן שאין מצות השמטת קרקע מן התורה, ואיזה זמן הוא, על
 106 כרחך זמן הזה. וכיון שהשביעית בזמן הזה אסורה רק מדרבנן,
 107 התירוה חכמים במקום הפסד כמבואר במשנתנו.
 108 תירוץ נוסף לביאור המשנה: רבא אפר, אפילו אם תיקא ו-תאמרן
 109 שמשנתנו סוברת כדעת רבנן שחלקו על רבי וסברו ששמיטת
 110 קרקעות נודגת מן התורה אף בזמן הזה, עדין ניתן לומר כפי ששנו
 111 במשנה שהשקיה מותרת בשמיטה במקום הפסד, משום שדוקא
 112 אבות - המלאכות המפורשות בתורה לאיסור בשביעית, אפר
 113 דתניא לעשותן בשביעית,

1 דלמא אתי לאינפולי - שמא יפלו גדותיו ויבוא לתקן במועד, אבל
 2 להשקות מסעין שלא יצא בתחילה, ולא אתי לאינפולי כיון שיש
 3 לו כבר מהלך קבוע ואין לחשוש שיפלו גדותיו ויבוא לתקן
 4 במועד, יתכן שאפילו בשדה בית הפעל שהשקייתו היא רק
 5 להרווחה נפי יתיר רבי יהודה, ואילו משנתנו אסרה זאת אף
 6 ממעין שלא יצא בתחילה.
 7 הגמרא אינה מקבלת דחיה זו: אם כן שרבי יהודה מתיר להשקות
 8 ממעין שלא יצא בתחילה אף שדה בית הבעל, פתניתין - משנתנו
 9 שמבואר בה לאיסור באופן זה, שהרי התירה רק בשדה בית
 10 השלחין, אמאן תרבייה - בשיטת מי תעמיד אותה. אלא ודאי לרבי
 11 יהודה לא שנת מסעין שיצא בתחילה ולא שנת מסעין שלא יצא
 12 בתחילה, דווקא בית השלחין שיש בו הפסד אם לא ישקנו, אין -
 13 אכן התיר להשקותו מהם במועד, אך בית הפעל שאין השקייתו
 14 אלא להרווחה, לא התיר זאת, ומשנתנו היא כשיטת רבי יהודה.
 15 והאי דקתני - ומה ששנינו בברייתא דווקא מעין שיצא בתחילה,
 16 הברייתא הביאה את הנידון באופן זה דווקא, כדי להודיע לנו
 17 דרבי מאיר המיקל, שסבר דאפילו מסעין היוצא בתחילה שיש
 18 לחשוש שיפלו גדותיו ויתקנו, פסקין פסגו במועד אפילו את שדה
 19 הפעל שהשקייתו היא רק להרווחה, משום שלדעתו הותרה
 20 מלאכה במועד אף להרווחה.
 21 הגמרא דנה במקור איסור ההשקיה במועד: אפר, הפנכש -
 22 התולש עשבים גרועים מבין עשבים טובים כדי שיצמחו טוב יותר,
 23 והפשקה פים לעיקרי הורעים כדי שיצמחו, פשקת במזיד, משום
 24 פאי פתנין ביה - משום איזה אב מלאכה מתרים בו שיתחייב
 25 מיתה בעשייתו. נחלקו בזה אמוראים, רבא אפר, מתרים בו משום
 26 מלאכת חורש, ורב יוסף אפר מתרים בו משום מלאכת זורע.
 27 מבארים האמוראים את טעמיהם: אפר רבא, פויתי דידי פסתברא
 28 - מסתבר כשיטתי שחיובו משום חורש, שכן מה דרבי של חורש
 29 לרפוי ארעא - כשם שעיקר מלאכת החרישה היא לרכך את
 30 הקרקע, כדי שיוכלו לזרוע בה ויצמחו בה הזרעים, האי נפי - אף
 31 הניכוש וההשקיה עיקר פעולתם שהם פרפוי ארעא. אפר רב
 32 יוסף, פויתי דידי פסתברא שחיובו משום זורע, שכן מה דרבי של
 33 זורע לצפוחי פירא - כשם שמחשבת הזורע היא להצמיח את
 34 הזרעים, הקא נפי - אף בניכוש ובהשקיה מחשבת המנכש
 35 והמשקה היא שיהא פפסח פירא.
 36 מקשה אבי על שניהם: אפר ליה אפי לרבה, לדידה קשיא, ולרב
 37 יוסף קשיא - יש להקשות בין עליך ובין על רב יוסף. לדידה קשיא,
 38 וכי רק משום מלאכת חורש אין - אכן יש לחייבו, אך משום זורע
 39 לא, הרי פעולות אלו דומות אף לזריעה שמצמיחות הזרעים. וכן
 40 לרב יוסף קשיא, וכי רק משום מלאכת זורע אין - אכן יש לחייבו,
 41 אך משום חורש לא, הרי פעולות אלו דומות אף לחרישה, וכיון
 42 שדומות לשתייהן, נאמר שהעושה במזיד חייב מיתה בהתראה
 43 משום שתיהן, ומוכיח אביי כקושייתו: ופי תיקא - ואם תאמר
 44 שלא כדברי, אלא שכל היקא דאיכא תרתי - כל פעולה שיש
 45 לחייב בה משום שתי מלאכות, לא סיחייב אלא חדא - משום
 46 מלאכה אחת. יש להקשות, והרי האפר רב פתנא, זוסר - הקוצץ
 47 בשבת ענפים יבשים מאילן כדי ששאר ענפיו יצמחו טוב יותר,
 48 ובלבד זאת הוא צריך לעצים, תיב שתים - משום שתי מלאכות,
 49 אחת משום מלאכת נוסע, שהרי גורם לשאר ענפי האילן שיצמחו
 50 טוב יותר, ואחת משום מלאכת קוצר, כיון שצריך לעצים שקוצץ.
 51 ומוכח מדבריו שמחייבים במלאכת שבת על פעולה אחת משום
 52 שתי מלאכות [ג].
 53 מסיימת הגמרא: קשיא - אכן קשה על דברי רבה ורב יוסף.
 54 רב יוסף מקשה לשיטת רבה: איתיביה ו-הקשהו רב יוסף לרבה,
 55 שנינו בברייתא, הפנכש - עוקר עשבים רעים מתוך עשבים טובים
 56 והפחפה - מכסה זרעים בעפר לכלאים - בשדה הזרועה כלאים,
 57 לוקה משום שעבר על 'שךך לא תזרע בלאים' (ויקרא ט טז), שנחשב